

Riksdagen: ledsam och belåten

Till årets riksdag har kommit en rad allmänna motioner om reform av vår demokrati. Professor Herlitz vill genom skilda metoder göra riksdagen mera effektiv och respektabel. Några yngre socialdemokrater begär en omprövning av hela vår politiska ordning. Från folkparti-håll har en motion väckts om en rationalisering av riksdagsarbetet. Den oro som ligger bakom detta är tilltalande. En del kan sannolikt också vinnas genom ändringar i lagarna. Valsättet, arbetsmetoderna, debattformerna borde granskas från den synpunkten. Ännu långt viktigare är en omläggning av regeringssystemet och införande av nya former för folkomröstning.

Riksdagen är centrum i problemet. Den är utan tvivel ett aktningvärt ämbetsverk. Utskotten arbetar samvetsgrant, ledamöterna gör rimliga och sakliga inlägg, besluten mals fram i hyggligt skick. Men vår riksdag hör till världens mest ledsamma församlingar. Under dagslånga debatter sägs inte ett ord som verkar personligt, oförbrukat, stimulerande. Tråkigheten är så tryckande att glada skrat belönar de enklaste lustigheter. Replikskiftet under remissdebatten mellan hrr Sköld och Hjalmarson om hur det skulle gått om Churchill inte funnits uppfattades som en serie av kvickheter. Det entusiastiska och patetiska är lika sällsynt som skämtet. En person som uppträder ivrigt betraktas med samma obehag som en herre i smoking på en kavajmiddag. Alla klagar över det slätstrukna i detta intellektuella umgänge, och alla anpassar sig efter dess stränga regler: att vara vänlig, att vara saklig, att vara tråkig, att vara stillsam.

Telet är till stor del de enskilda riksdagsmännens. Utan tvivel finns det många av dem för vilka det trivialt förnumstiga är den enda naturliga, den enda uthärdliga livsformen; partiernas urval präglas av rädsla för det originella. Men även de ursprungligen mera frimodiga antar efter hand det gängse beteendemönstret som

ett slags parlamentarisk uniform. Je blir sådana i det ögonblick de stiger in i huset. Och de tycks inte lida av saken, de kompenseras av den fadda gemtyllighet som ger en känsla av lek och anonymitet.

Med denna bortskalning av det originella och personliga följer en förstoring av ledarna. Alla ser vi partierna som kraftiga karlar, Erlander, Sköld, Ohlin, Hjalmarson — hr Hedlund kan ingen förstoring bita på — med en rad småttningar i rockskörten. Ledaren lägger upp mönstret, och sedan får de andra brodera på detaljerna. En tendens finns överallt till denna trista likriktning, men den har hos oss gått ovanligt långt. I Amerika, i England, framför allt i Frankrike — vars parlamentarism så ofta ses med okunnighetens överlägsenhet — är det politikernas ära att göra något originellt, att markera sin egen profil, inte att forma sig till en kopia av partichefen. Där söker man spela personlighet, även om man inte är det, i Sverige kappas man att vara ordinär.

Riksdagen skall spegla debatterna och opinionerna in-

om folket, sägs det. Men så är det inte, det vet vi alla, utom när det gäller det för tillfället partipolitiskt väsentliga. De frågor är tabu som inte betraktas som matnyttiga för partiet. Rader av frågor, inrikespolitiska och utrikespolitiska, som är av stor betydelse blir därför knappast nämnda i riksdagen. I vilket annat parlament skulle det exempelvis ha varit möjligt att nästan totalt förbigå de rättsaffärer som under de senaste åren upprört allmänheten? Att ta upp sådant i vår riksdag verkar opassande eller enfaldigt. Kan man vinna röster på det sättet? Nej, alltså är saken ointressant. Genom denna förkrympning bidrar riksdagen till den stora svagheten i vårt offentliga liv, bristen på opinionsbildning utanför partier och organisationer, bristen på allmän opinion. Och riksdagen blir mer och mer likgiltig för folk utanför de partiapparater som vart fjärde år räknar in oss i fällorna.

Det vore både fåfängt och oförnuftigt att vilja förvandla de svenska riksdagsmännen till eldiga aktörer i ett skådespel som fångslar dem. Men slöheten och likriktningen kunde bli något mindre. En del reformer kan verka därhän. Det bästa vore om partierna spårade upp några unga män som satte fart på debatten och fick de äldre att rycka upp sig. Utsikterna är inte stora; vi har från senare år exempel på vilken underbart föråldrande kraft som den svenska riksdagen besitter.